

לאור כיוצא

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים וגו', זה הדבר אשר צוה ה' לאמר, קחו מאתכם תרומה לה' וגו', (לה, א-ה).

① ג' כ' פול'

התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, ע"כ. נמצא שמצות השבת היתה אסורה לבן נח עד שניתנה לישראל ונצטוו עליה לעשותה, אף שאר המצוות לא נאסרו עליהם מלקיים גם קודם שנצטוו עליהן, מלבד השבת שלפני הצווי נאסר עליהן, ואף שאמרו שם (דף ג"ט) ג"כ דעכ"ר"ם שעוסק בתורה חייב מיתה, וכן פסק הרמב"ם שם, היינו מטעם שאמרו בגמ' שהיא רק מורשה לישראל, ואם גם הוא עוסק בתורה מיגול גזיל לה, או הטעם מפני שדרשינן מורשה — מאורסה ודינו כבא על נערה המאורסה, כדאיתא בגמ' שם, ואלו שני הטעמים שייכים רק לאחר שניתנה התורה לישראל מורשה ואז היא ירושה רק לישראל, או מפני הדרש מאורסה שישראל אירסו אותה בשעת קבלתה, אבל לפני מתן תורה לישראל לא היה שום אזהרה לבן נח על התורה שלא ללמוד [באופן דשייך בזה, וכמו שמצינו בנח שנצטווה ליקח מהבהמה הטהורה שבעה, ואמרו חז"ל והובא ברש"י שם מכאן שלמד נח תורה] אולם מלשבות יום אחד, כבר הוזהרו על זה בימי נח תיכף אחר המבול, ביום ולילה לא ישבותו.

נמצא דאלו שני הדברים, היינו לשבות יום השבת, ולעשות משכן ארון וכרובים שהוא

דבר מוחשי שתשרה שם השכינה ולכון את לבם ועבודתם אליו, כל זה הותר רק מפני שכן צוה ה', ומבלי ציווי ה' הוא אסור, ושזה היתה עוון העגל כמבואר לעיל, וכמו כן השבת הותר רק עכשיו מפני שכן צוה ה', ולכן אמר

באו משה על שני אלה הצווים, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים וגו', היינו שביחת השבת, וכן עשיית המשכן והארון החרובים, שרק על ידי הציווי של הקב"ה יש רשות ומצוה הנובע לעשותם, חולת הציווי

— לא רק שאין בזה מצוה, אלא שגם יש איסור לעשותם, וזה הכוונה באומרו על השבת אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם וגו' וכן על המשכן זה הדבר אשר צוה ה' לאמר, [מבנהמ"ח — עם הדפסת הדברים הראיתי לאאמור"ר שליט"א דחלק מהדברים הנוגעים לענין המשכן כבר כתב כעין זה בספר בית

הלוי עה"ת להגר"ד סאלוויציק וצ"ל], ועי' עוד להלן בפ' פקודי על הפסוק ביום התודש הראשון וגו', מה שנתבאר בענין זה.

מה שאמר כאן הכתוב והדגיש בשני אלו הצווים, בשבת ובמשכן, „אשר צוה ה' לעשות“, אפשר לבאר בזה, דאמרו במדרש שהמשכן בא לכפר על עוון העגל, שכן אמרו (מדרש רבה ויקהל פ' מ"ח) בנוזמים חטאו שכן כתב ר' יקו נומי הוהב, ובנוזמים נתרצה להם שנאמר הביאו חח ונוזם, וכן אמרו שם (פקודי ס' נ"א) אמר הקב"ה, יבוא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, והנה בחטא העגל כבר כתבו הראשונים הרב אבן עזרא והרמב"ן ובספר הכוזרי, שכונתם בתחילה לא היתה לשם עבודה זרה, ושיאמרו לעגל זה, שעכשיו נעשה מנוזמיהם, אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים, אלא שכונתם היתה לעשות איזה דמות מוחשי ששם ישרה

הקב"ה את שכינתו כמו שהבטיח להם משה בעלותו אל ההר, ואל השכינה השורה בתוכו יכוונו בעבודתם, עיין שם. וזה לשון הכוזרי (מאמר א' צ"ז): עד שנצטרכו מהם אנשים לבקש נעבד מורגש יכוונו נגדו מבלי שיכחשו

באלקות מוציאם ממצרים, אבל שיהי' מונח להם להקביל אליו כשיספרו נפלאות אלקיהם כו', וחטאם היתה בציוור אשר נאסר עליהם ושייחסו ענין אלקי אל מה שעשו בידם וברצונם מבלי מצות האלקים כו', עם שלא היתה כוונת העם לצאת מעבודת האלקים, אך היו חושבים שהם משתדלים בעבודה כו';

ושם (צ"ח): כי אין האדם מגיע אל הענין האלקי אלא ברבר אלקי, רוצה לומר במעשים שיצוהם האלקים, ע"כ. מבואר מזה שחטא העגל היה מה שעשו כל מעשיהם מדעת עצמם בלי מצוות ה' ובדבר שנאסר להם, אע"פ שכונתם היתה לכון את לבם ומחשבתם להשכינה השורה בתוכו, כמבואר בכוזרי הנ"ל, וכע"ז כ' הרמב"ן בפ' העגל, יעויין שם.

והנה במצוות השבת אמרו בגמרא (סנהדרין נ"ח ב') עכ"ר"ם ששבת חייב מיתה, שנאמר יום ולילה לא ישבותו, וכן פסק הרמב"ם (מלכים פ"י הלכה ט'), וכתב עוד שם (בהלכה י') דבן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות

הנה במצוות השבת אמרו בגמרא (סנהדרין נ"ח ב') עכ"ר"ם ששבת חייב מיתה, שנאמר יום ולילה לא ישבותו, וכן פסק הרמב"ם (מלכים פ"י הלכה ט'), וכתב עוד שם (בהלכה י') דבן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות

מהאספה בשעת האזהרה על השבת
 מחשש, שמא ידרשו אח"כ ממנו כסף,
 ואפילו בשעה שהתחיל משה לדבר מפורש
 אודות זהב וכסף נשאריו כולם על מקומם:
 "וואמר משה אל כל עדת ב"י... קחו
 מאתכם תרומה", ואפילו לבסוף, כששמעו
 ושימה ארוכה מהדברים הדרושים לבנין
 המשכן, לא נשמט אף א' מהאספה, אלא:
 "ויצאו כל עדת ב"י מלפני משה בבת
 אחת לאחר ששמעו את כל ההוצאה,
 לבתיהם להביא את כל הדרוש, והרבו
 להביא יותר מן הצורך עד שהוכרת משה
 להכריזו: "איש ואשה אל יעשו עוד
 מלאכה לתרומת הקדש", כה גברו הרצון
 והנדיבות בעם לתת ביד רחבה על בנין
 משכן ה'.

1 (ד) ויאמר משה אל כל עדת
 ב"י, אמירה ב' זו למה, הלא כבר נאמר:
 "ויאמר אלהם אלה הדברים", ופרשו רוב
 המפרשים — שבת ומשכן, וא"כ למה
 כשהתחיל במשכן נאמר עוד הפעם
 "ויאמר"? ויותר קשה, למה הדגיש שנית
 "אל כל עדת ב"י? ולא עוד אלא שאמר:
 "ויצאו כל עדת ב"י, הזכיר את היציאה
 (שלא כרגיל — לדבר מיציאה) ועוד
 הפעם הדגיש "כל עדת ב"י? ונראה
 להסביר זה ע"פ משל לרב ומנהיג, שהזמין
 את הבע"ב לאספה במטרה להעביר
 ביניהם מגבית לטובת איהו מוסד, המט
 לנפול, ויהי כי ירא לגלות את המטרה
 העקרית ויצרף אליה עוד איהו ענין
 ציבורי, שאין בו חשש של אסיפת
 כספים, והעמיד אותו כמטרת האספה,
 ואז באו כל המזומנים אל האספה, כן
 "אל בדרך צחות, עשה משה וצרף את
 שמירת השבת לדרישת התרומה למשכן,
 והתחיל אודות השבת ואח"כ — אמירה
 שניה אודות הזהב והכסף... שצריך
 לתת למשכן, אבל כל הרבנים, שהשתמשו
 בנושא צדדי, כדי לכסות על אוסף
 הכספים, — יודעים מן הנסיון, שבאמצע
 ההוצאה על הנושא הצדדי כבר "נודעה"
 המטרה הכספית, שיש באספה זו,
 והנאספים מתחילים נשמטין אחד אחד
 באמתלאות שונות, וכשמתחילים להוציא
 על המטרה העקרית, כבר ברחו העשירים,
 ובאמצע "הוצאת דמים" נשמטין גם
 הבינונים, ובשעת היציאה מהאספה אין
 אפילו "מניין", וספרה לנו תוה"ק, שבשעה
 שנחבצו ב"י למשכן, באו כל עדת ב"י
 על האספה, ולא נס אפילו עשיר א'

1 | ובפשטות י"ל מה שאמר על שני אלו
 הדברים אשר צוה ה' לעשות, כי באלו שני
 הדברים אילולי צווי ה' לא הי' אפשר לנו
 לאומרם ולהבינם, כי שמירת השבת היא עדות
 על הקב"ה שברא את העולם בששת ימים ונח
 ביום השביעי, כמו שאמרו במכילתא פ' יתרו,
 רע"ו נאמר ואתם עדי נאם ה' (וכמו שהובא
 בדברינו לעיל ע"פ ויקהל זגרי במאמר הקודם),
 ואלמלא שצוה ה' לא היה אפשר לנו לאמרו
 שהקב"ה יצטרך לעדותנו שהוא ברא את השמים
 הארץ, וגם בענין עשיית המשכן שהקב"ה
 ירד מן השמים העליונים להשכינ' שכנתו
 בתוך האהל שנעשה אנחנו ושזה בא מנדבת
 כל אחד ואחד שהתנדב מכספו וזהבו ועציו
 וכי היה ג"כ דבר תמוה לפי השגתנו מבל-
 צווי ה' ית"ש, כי הן השמים ושמי השמים לא
 יכלכלהו, אלא שכך היה רצונו ית"ש וכך
 צוה לנו, וזהו אלה הדברים, היינו עדות השבת
 ונדבת המשכן, שכן צוה ה' לעשות אותם.

5) ע"כ ואלה

על הנשים, שבאו מלובשות בתכשיטיהן, וצריך
 לידע לאיהו צורך, ונראה שהוא להורות
 שרצון השי"ת שיתן האדם לא מחמת שלא
 חשוב בעיניו הכסף והזהב, אלא אף שחשוב
 בעיניו מאד מ"מ ידוע לו שהמשכן עוד יותר
 חביב, וכן בכל צדקה וכן בכל מצוה, וכ"ש
 בלמוד התורה שאף שידע שיכול גם בהזמן
 לעשות מסחרים ומלאכות להרויח, הרבה אבל
 התורה חביב לו יותר, וללמד זה הראו הנשים
 שהתכשיטין חביב להם מאד, שלכן עד שיכלו
 ללבשם הלבישום, ומ"מ נתנום למקדש משום
 שהמקדש יותר חביב.

4) כלי יקר

כב) ויבואו האנשים על הנשים, המפרשים אמרו שהוא כמו עם הנשים והודיע
 צדקת הנשים שהסכימו ליתן תכשיטיהן, וצ"ל כי זה באמת שבת להן כי מן הדין
 לא היו צריכין ליתן תכשיטיהן כי בשלמא האנשים שפרקו נזמיהם ועשו ממנו העגל
 הוצרכו ליתן נזמיהם ותכשיטיהן לכפר על נפשותיהם, אבל הנשים שלא רצו ליתן
 תכשיטיהן כמעשה העגל אם כן אינן צריכין לכפרה ולמה יתנו תכשיטיהן ומ"מ
 מחמת חיבת הקודש לא נמנעו מליתן, אבל מ"מ לא רצו הנשים להביא בידיהן
 הנדבה אל משה כדי שלא יחשוב משה כי היה להם חלק בעבירה ע"כ נאמר כל נדיב
 לב הביאו אבל הנשים לא הביאו אלא נתנו תכשיטיהן, אבל מדקאמר על הנשים
 ולא אמר עם הנשים מסתבר לפרשו שבאו עליהם בכח גדול כי לא רצו הנשים ליתן
 כל כלי זהב שלא יאמרו שהיה חלק להם בזהב העגל והאנשים באו עליהם ולקחו
 מהם בורדע כל כלי זהב לכך הזכיר בהבאת הזהב האנשים לבד, אבל ענין המטוה
 שאין בו חשד זה היו הנשים מתעסקים בו כמ"ש וכל אשה חכמת לב בידיה טוו
 וגו'.

2

(6) כי יכחם
דג' שרר

ויבאו כל איש אשר נשאו לבו (לה, כא). וברמב"ן: וטעם אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שיאמן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר. אם תסתכל באדירי עולם; כל העשירים הגדולים, הנה רובם ככולם באו לשיא עלייתם כי אם רק הודות ליומתם הכבירה, איש חסר יומה (אונטערנעמונג) לא יתכן לו בשום אופן לעלות אל על. סימן מובהק הוא באדם, איש בעל יומה, בחון ומודע כי הוא ממין חומר הגדולים הוא, והמעפילים לעלות, אל ראש ההר יגיעו! ואם אינו בעל יומה, כי אז תבחן ודאי כי הוא ממין השפלים והגנטיים הוא, ואשר במצב זה כבר כן ישאר בלתי ספק.

התורה מציינת האנשים המצליחים במלאכת הקודש, מלאכת המשכן, מלאכה גדולה ורמה רוכבת שחקים — הם הבאים בנשיאות לב, בעלי יומה בטבעם, טרם אף למדו מכל מלמד, ולא אומן אמר להם כלל, אלא מגביהים לבם בדרכי ה' ואומרים אני אעשה כל אשר אדוני דובר, הם הם המצליחים בעבודה, והם המברכים על המוגמר.

הנה משה בא בשם ה' ומציע לפני העם עסק ענקי וגם מסועף מאוד — עסק של עם סגולה וממלכת כהנים וגוי קדוש, עסק של "ולדבקה בך" — להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, עסק אשר לא ראוהו מעולם, לא נתגוהו בנסיון וכל בחינה, והם לא הססו אף רגע ולא נסוגו אחור ותיכף ענו ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה! נתבונן נא בהרחבת הלב הצריכים ליומה כזאת! אראה לכם בזה מאמר חז"ל המורה ע"ז היסוד, והמאמר כשהוא לעצמו, אף בלי כל ביאורים, יש בו לעשות באדם מהפכה גמורה.

איתא במדרש פרשת שופטים (דב"ר ה, ב), "זשיה (משלי ו, ו) לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחסם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה, מה ראה שלמה ללמד לעצל מן הנמלה? רבנן אמרי הנמלה הזו שלשה בתים יש לה, ואינה כונסת בעליון מפני הדלף, ולא בתחתון מפני הטינה, אלא באמצעי, ואינה חיה אלא ששה חדשים וכו', וכל מאכלה אינה אלא חטה ומחצה, והיא תולכת ומכנסת בקיץ כל מה שמוצא חטין ושעורין ועדשים וכו', ולמה היא עושה כן, שאמרה שמא יגזור עלי הקב"ה חיים ויהיה לי מוכן לאכול! אמר רשב"י מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור מה שמכנסת מן הקיץ לחורף, לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחסם, אף אתם התקינו לכם מצות מן העולם הזה לעולם הבא, מבהיל הדבר למתבונן, הנמלה בכחותיה הפעוטות והדלות, וכמה כבר יכולה באמת לבצע, וההכרח שלה ג"כ קטן למדי, והכל הוא מפני שמא יגזור עלי חיים — ממש שינוי הטבע, ומכ"ז אם אך רוכשת לה איזה כח של זריזות, כבר יש לה יומה כזאת אשר היא אף למעלה מכחותיה, לפי הנראה לעין, וביזמתה זאת אמנם היא פועלת, וגם מצלחת במדה רבה כזאת! אי"כ ק"ו בן בנו של ק"ו, כשיתבונן האדם בכחותיו הכבירים שלו, וגם בהכרח הגדול שיש לו, עד כמה מחויב הוא לאזור חיל, ולספוג בעצמו יומה, אמצאה, תועפלה לאין קץ והגבלה, ומה תקות אנוש אם היומה שלו מגעת רק לחטה ומחצה, בהיות צרכו מן המוכרח שלש מאות כור!

וזהו באמת דרך הראשונים ז"ל, מאין נתגדלו אלה ארוי הלבנון, אם לא מהיומה הכבירה שלהם, אשר היתה ממש עד למעלה מכחותיהם, ושפל מצבנו אנו היא בעיקר מחמת יומתנו הדלה, כי בלי יומה אין-סופית, לא נעשה כלום וכלום, מהפסיעה הראשונה תיכף צריכה להיות פניתו ומגמתו לרום פסגת המעלה, חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב" (תנוד"א כה) — חייב ממש, כי זה מן העיקרים בעבודה, ומן ההכרח היותר גדול, דוקא להביט ולחקות את הכי גדולים וענקים, כי אז ודוקא אז יעלה לרום כחותיו שלו, אבל בלי היומה הזאת אין פעולה ואין הצלחה, גורא למתבונן.

זכר לדברינו נביא מאמר חז"ל בענין "ויסתר משה פניו" (לעיל ג, ו) אמרו במדרש (שמו"ר ג, א) "ויסתר משה פניו, רבי יהושע בן קרחה ורבי הושעיא, אחד מהן אומר לא יפה עשה משה כשהסתיר פניו, שאילולא לא הסתיר פניו גלה לו הקב"ה מה למעלה מה למטה מה שהיה ומה שעתידי להיות, ובסוף בקש לראות שנאמר (לג, יח) הראני נא את כבודך, אמר הקב"ה למשה אני באתי להראות לך והסתרת פניך, עכשיו אני אומר לך כי לא יראני האדם וחי, כשבקשתי לא בקשת וכו'". מבהיל מאוד הענין לקבל עונש כזה! ובשביל מה? — "כשבקשתי לא בקשת" ! לולא חז"ל אמרו זאת לא היינו יכולים לדמות דבר כזה, הלא המקרא אומר כי היה זה מחמת כי ירא מהביט אל האלהים, ושם במדרש (עיי"ש היטב) הלא נאמר כי גם קבל שכר ע"ז, אבל חז"ל ברוח קדשם מצאו גם איזה חסרון כל דהו בה, אונטערנעמונג" שלו, וראה מה אבד על זאת! מה גדולה ההתעוררות

(3)

(7) חזקת קיום

והנשואם הביאו את אבני השתם וגו' (ל"ה כז)
 וברש"י בשם מדרש, א"ר נתן מה ראו נשיאים וכו', אלא כן
 אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבין ומה שחסרים אנו משלימים
 אותו. כיון שהשלימו צבור את הכל, שנא' והמלאכה היתה דים, אמרו
 נשיאים, מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השתם, לכך וכו' ולפי
 שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם, והנשואם" כתיב.
 6 והנה כאן בשביל שנתעצלו קמצה התורה אות, "יוד", ואצל נדבת
 הנשיאים בפ' נשא האריכה התורה בנדבת כל נשיא בפרשה מיוחדת ולא
 כללה אותם ביחד, אם כי נדבותיהם היו שוות, וכ"ז ללמדנו בא, כמה
 חביב להקב"ה ענין שבני האדם עושים אותו בזריזות ובחבורה עם
 הצבור והינם מתנאים איש על אחיו, אף אין בהם קנאה ותחרות.
 11 כאן התעצלו הנשיאים להשתתף את הצבור בנדבתם נחסרה אות
 משמם, ושם הביאו כולם נדבותיהם ברצון, הקציבה התורה עבורם מקום

נכבד ולא קמצה לא רק באותיות אלא גם בפרשיות שלמות, לכל נשיא
 ונשיא פרשה מיוחדת.

(8) ימים תשורה ע' 3

א עשרים וארבעה דברים מעבין את התשובה. ארבעה מהן עון
 גדול והעושה אחד מארבעתן אין הקביה מספיק בידו לעשות
 תשובה לפי גדול חטאו. ואלו הן. א המחטיא את הרבים, ובכלל עון
 זה המעכב את הרבים מלעשות מצוה. ב המטה חכירו מדרך טובה
 לדרך רעה כגון מסית ומדיח. ג התראה בנו בתוכה רעה ואינו ממחה בידו, והאל ובנו ברשותו
 אילו מיהו בו היה פורש ומצא כמחטיא אותו. ובכלל עון זה כל שאפשר בידו למחות באחרים
 בין רבים בין יחידים ולא מיהו אלא יצא אותן כשלתן. ד והאומר אחטא ואשוב, ובכלל זה האומר אחטא
 ויום הכפורים מכפר: ב ומהן חמשה דברים הן נועלין דרכי התשובה כפי עשייתן. ואלו הן:
 א הפרש מן הציבור, לפי שבזמן שיעשו תשובה לא יהיה עמחן ואינו זוכה עמחן בזכות שעושיין.
 ב והחולק על דברי חכמים, לפי שמחלקתו גורמת לו לפרוש מהן ואינו יודע דרכי התשובה. ג והמלעיג על
 המצוות, שכיון שנתבחו בעיניו אינו הודף אחריהן ולא עושן ואם לא יעשה כמה יתוכה. ד והמבזה רבוחיו,
 שדבר זה גורם להן לרחפו ולטרדו כישוע וכגחיו, ובזמן שנטרד לא ימצא מלמד ומורה לו דרך האמת.
 ה והשונא את התוכחות, שהרי לא הניח לו דרך תשובה, שהתוכחת גורמת לתשובה. שבוזמן שמודיעין
 לו לאדם חטאיו ומכלימין אותו חתור בתשובה. כמה שכתוב בתורה וכו' אל תשכח וכו' ממרים הייתם וכו',
 ולא נתן יי' לכם לב וכו', עם נבל ולא חכם. וכן ישעיהו הוכיח את ישראל ואמר הרי גוי חוטא וכו',

(10) שיהיה ענין

יעש בצלאל את הארון עצי שטים וגו' (לו. ט)
 לכאורה צריך להבין וכל הני קראי רכתיב בהם
 יעש עד יעש בצלאל את הארון על מי
 קאי. וליכא למימר וקאי על בצלאל דהא אמר כון
 יעש בצלאל, משמע דכל הני יעש רכתיב מקמיה לא
 קאי על בצלאל. וליכא למימר ממי קאי על חכם לב
 דא"כ יעשו מבעיא ליה. ועוד קשה רכיב דבני הארון
 כתיב יעש בצלאל ואין דודאי עשו עמו אליאב כן
 אחיסטך ושאר חכם לב, מ"מ כיון שנתן צושו על
 המלאכה יתיר משאר חכמים נקראת על שמו וכמו
 שפירש"י, א"כ למה נקרא הארון החכים על שמו יתיר
 משאר המשכן צושו והקרישים.

ונ"ל דבאמת כל המעשה נקרא על שמו של משה
 רכיב כמו רכתיב בפי תרומה על כל הכלים
 המשכן ועשיה ועשיה, וקאי על משה רכיב משום

ראו קרא ה' בשם בצלאל וגו' [לה ל]. לכאורה
 לא מובן איך רואים בני"א זה, מ"ש
 מבחירת אהרן שלא נאמר זה. ונראה משום
 שהשניים שנתן להאדם איזה כח צריך לידע
 שניתן לו רק כדי שיעשה בכח זה רצון השי"ת
 לצורך ישראל ולצורך כבוד שמים, ואף שלא
 גזור עליו שיהיה מוכרח לעשות, משום שזה
 תלוי בבחירה, אבל בכל אופן נברא לזה ויתבעו
 ממנו חשבון על מה שלא עשה כפי כחו שניתן
 לו. וממילא הוא כפשוטו שהרי אתם רואים
 בעיניכם כי ה' קרא בשם את בצלאל שיעשה
 חמשכן דהרי מלא אותו ה' כל הדברים שצריך
 לזה, ומהו ידעינו שכל אדם בין שניתן לו חכמה
 בין שניתן לו גבורה בין שפע ברכה בכסף
 ובנכסים הוא רק כדי לעשות רצון ה', וכשרואים
 הרבה בני"א שניתן להם חכמה וגבורה וכספים
 ואין עושים רצון השי"ת, הוא משום שהבחירה
 בידם ובחרו ברע, ויתבעו מהם חשבון על
 הכספים שניתן לו מה עשה בהם וכן החכם
 מה עשה בחכמתו אם למד ולימד.

ועשו ע"פ צויו ושלחו של אדם כמותו. אך לארון
 וכלים דשינה בצלאל ממה שאמר לו משה דמשה אמר
 לו ויעשה הארון והכלים תחילה, ובצלאל עשה את
 המשכן תחילה וכמו דכתיב לעיל וכמו שמבאר בברכות
 ב"רם הרמב"ם, וכיון דשינה בשליחות לא נקרא על שמו
 של משה רק על שם בצלאל. אכן השיטי לא היה [אלא]
 רק בארון וכלים אבל במשכן שהקדים לעשות לא מקרי
 שינוי, דודאי מי שאומר לשליח ייעשה הדבר לאחר
 איזה זמן השליח הקדים לעשות השליחות קודם הזמן
 לא מקרי שינוי, דודאי כוונה המשלה היה להרחיב זמן
 לשליח ומראה מקום הוא דיכול לאחר הדבר, אבל
 בודאי לא היה קפידא. ולפיכך כתיב בעשייה משכן
 האהלה והקרישים יעש מחמא, וקאי על משה רכיב ואין
 דבאמת עשה בצלאל, מ"מ כיון ושלחו של אדם כמותו
 נקרא על שמו כן ניל דדיק.

ווי העמודים (לה, י)

ספר התורה כולו הוא בבחינת "ווי העמודים", כיחזק מהקדמונים. כמעט כל עמודי התורה פותחים באות ו'. האות המצויה ביותר בתורה היא ו'.

יש בזה ענין עמוק. בשונה משפות אחרות, להבדיל, בה נחשבת פתיחת משפט באות וא"ו לטעות דקדוקית, בתורה הקדושה רוב הפסוקים מתחילים עם ו' החיבור: "ויסע", "ויבוא", "ויאמר" וכו'.

6 הסיבה לכך היא, מפני שהתורה כולה היא המשניות אחת. היא מתחילה עם בראשית, והשרשרת מחברת פסוק לפסוק, נדבך על גבי נדבך, נימה בנימה. הפסוק הראשון יוצר את השני, השני את השלישי, השלישי את הרביעי, מ"בראשית" עד "לעיני כל ישראל". לכן התורה אומרת "ואברהם", "ויצחק", "ויעקב", כי מאברהם יצא יצחק, מיצחק יצא יעקב, עד למתן תורה ולכניסה לארץ ישראל. התורה כולה בניה בצורה כזאת.

(11) אפוא
הנה

זהו בעצם הכלל הידוע ש"נעוץ סופו בתחילתו". בכל המשך של דברים הקשורים אחד לשני, ישנה נעיצה בין סוף הדבר לתחילתו, כמו שרשרת שכל חוליה ננעצת בחברתה, ובסופו של דבר החוליה האחרונה ננעצת בחוליה הראשונה. זהו יסוד גדול שעל ידו ניתן להבין הרבה תופעות.

16 דוגמא לכך: התפתחות של ילד. רואים לפעמים ילד בן שמונה, שמצד אחד מבין כבר טוב מאוד את דברי הגמרא, ומצד שני משחק כמו תינוק. הדבר נובע מכך שכל שלב מההתפתחות שלו הוא תופס מעט מוקדם. הוא תופס את השלב הבא של הגדלות כשהשלב הישן עדיין נמצא בו, וחולף ממנו רק מאוחר יותר.

דוגמא נוספת לכך, היא העובדה שקדושת השבת חודדת לערב שבת ולמוצאי שבת. כי מאחר זוהי שרשרת, הרי הכל הסיבה אחת, ורואים שהכל שיין ל'בעל-הבית' אחד. אחרת, היה ניתוק בין השלבים וכל שלב היה בפני עצמו.

כך גם בענין השרשרת של ימות המשיח. האור של ימות המשיח נכנס לסוף הגלות, ויש הסוענים שזהו פשר התופעה של בעלי התשובה שבזמננו. מי שחושב

על הענין, רואה שזהו דבר שלא היה מעולם, ממש ימות משיח! אנשים שהיו בתוך מ"ט שערי טומאה, לפתע הופכים להיות תלמידי חכמים מובהקים ממש.

מאיזד, גם התקופה של הגלות נכנסת לתוך ימות המשיח. כלומר, גם אחרי שמלך המשיח יבוא ויתפוס את השלטון בעולם, יהיו עדיין צרות נוראות הנקראות "מלחמת גוג ומגוג", כמו שכתוב: "למה רגשו גוים... יתיצבו מלכי ארץ... על ה' ועל משיחו" (תהלים ב, א-ג), ובא הפסוק ללמדנו שלא נטעה לחשוב שבאותו רגע שמשיח יגיע יבינו כולם שהוא המשיח, יכירו במלכותו ובמלכות שמים וממילא יסתיימו צרות הגלות מיד, אלא יימשכו המלחמות עד שתבוא הגאולה השלימה.

